

Verslag van de informele bijeenkomst van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken, 8 en 9 september 2005 te Newcastle

1. Bestrijding van terrorisme: strategisch kader van de EU

Over dit onderwerp vond een algemene discussie plaats en meer in het bijzonder werd er gesproken over de strategische aanpak van de EU ter bestrijding van terrorisme. De discussie werd ingeleid door presentaties van het hoofd van de Britse veiligheidsdienst en het hoofd van de Britse inlichtingendienst. Mede tegen de achtergrond van de aanslagen in het Verenigd Koninkrijk, werd in beide presentaties het belang van samenwerking van inlichtingen- en veiligheidsdiensten benadrukt. De discussie werd over een breed spectrum van zaken gevoerd, waarbij werd benadrukt dat leidend voor de aanpak zijn het bestaand EU-actieplan terrorisme, het Haags programma en de conclusies van de Raad van 13 juli jl.. Brede overeenstemming bestond over het belang van uitvoering van bestaande maatregelen; geen "proliferatie van documenten," maar met praktische inzet vooruitgang boeken.

De Europees Coördinator Terrorismebestrijding (ECT) deed verslag over de stand van zaken van de uitvoering van het EU-actieplan. Hij wees op het belang van een goede samenwerking tussen de EU met gelijkgezinde partners, in het bijzonder de Verenigde Staten, het belang van juridische instrumenten van de Verenigde Naties en het voorkomen dat chemische en biologische middelen in handen van terroristen vallen.

Door Nederland werd aangegeven dat de Raad zich vooral dient te richten op de praktische samenwerking en met name op de verbetering van de samenwerking tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Er werd gewezen op het risico van autochtonen die zich bekeren tot de Islam en radicaliseren en het gevaar van radicalisering via het internet. Samenwerking tussen de lidstaten met betrekking tot het monitoren van het internet en uitwisseling van informatie is geboden. Nederland bevestigde de zorg van de ECT dat biologische middelen in handen van terroristen zouden kunnen vallen. Voorts werd er gepleit voor een deugdelijk rampenbestrijdingsplan in geval van een biologische aanval.

De voorzitter constateerde grote betrokkenheid van de lidstaten bij de bestrijding van terrorisme. Hij wees op het belang van uitwisseling van inlichtingen en de rol van EU Situation Centre (SitCen) daarbij als ook het monitoren van de implementatie door de lidstaten van bestaande maatregelen.

2. Bewaring van telecommunicatieverkeersgegevens (dataretentie)

Voor de discussie over dit onderwerp werden er presentaties gehouden door een vertegenwoordiger van het Britse *National Crime Squad* en twee vertegenwoordigers van de industrie: de *European Telecommunications Network Association* en de *European Internet Service Providers Association*. De vertegenwoordiger van het *National Crime Squad* zette uiteen waarom dataretentie van onschatbare waarde is bij opsporing en vervolging van terroristen en zware criminelen. Hij gaf aan dat het voor de opsporingsautoriteiten van belang is na te kunnen gaan waar de daders zich bevonden tijdens de planning van aanslagen, met wie ze contacten onderhielden en door welke netwerken ze werden ondersteund. Telecommunicatiegegevens zijn daarbij essentieel.

De vertegenwoordigers van de industrie daarentegen betoogden dat het thans voorliggende kaderbesluit dataretentie een disproportionele maatregel vormt die zou leiden tot grote lasten voor de industrie en hoge kosten. Zij benadrukten dat het niet mogelijk is om exacte kosten te berekenen voor de industrie aangezien de telecom-architectuur per geval verschilt. De vertegenwoordigers van de industrie achtten het ontwerp-kaderbesluit in het geheel nog niet rijp voor besluitvorming en stelden dat een verdere dialoog met de industrie nodig is om tot een evenwichtig voorstel te komen.

Tijdens de discussie pleitten enkele lidstaten voor een snelle aanname van het kaderbesluit. De voorzitter van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken van het Europees Parlement merkte op dat de conclusie moest zijn dat er nog veel werk moet worden verzet. Gesteld werd dat het Europees Parlement bereid is om mee te werken aan een

wettelijk kader voor dataretentie en op korte termijn een dialoog aan te gaan met de Commissie en de Raad.

Het voorzitterschap gaf aan dat het vastbesloten is om aan het einde van het voorzitterschap een oplossing te hebben gevonden. De mogelijkheid werd geschetst om met het Europees Parlement voor het einde van dit jaar een akkoord te bereiken over een pakket van maatregelen op het gebied van terrorismebestrijding waaronder dataretentie. In een dergelijke pakketbenadering zal dataretentie worden neergelegd in een richtlijn onder de eerste pijler.

Commissaris Frattini benadrukte dat de ministers nu een uitspraak zouden moeten doen over de richting waarop verder te gaan. In een klemmend betoog riep hij de ministers op akkoord te gaan met een voorstel voor een pakketbenadering. De Commissie zal begin oktober een instrument betreffende de bescherming van persoonsgegevens voorstellen, dat parallel aan de richtlijn dataretentie zou kunnen worden behandeld.

Nederland maakte gewag van de zorgen die in het Nederlandse parlement leven inzake dataretentie. Aangegeven werd dat een pakketbenadering weliswaar mogelijk was, maar dat het bereiken van een akkoord in december over een dataretentie-instrument de hoogste prioriteit dient te hebben. Ook een eerste pijler instrument moet worden behandeld door de JBZ-Raad.

Het voorzitterschap sloot de discussie met de toezegging dat het voorzitterschap in overleg met de Commissie met een procedurevoorstel zal komen voor de verdere behandeling van de diverse voorstellen.

3. Stand van zaken civielrechtelijke samenwerking

Reikwijdte van artikel 65 EG-verdrag

Bij de uitleg van de term 'grensoverschrijdend' in artikel 65 van het EG-verdrag hebben zich geen waarneembare veranderingen voorgedaan in de opvattingen van de lidstaten tot dusverre: de grote meerderheid wil de toepassing beperken tot grensoverschrijdende zaken. Anderzijds bestond er geen bezwaar tegen aanvaarding van de door het voorzitterschap voorgestelde politieke 'opt in'. Wel een nieuwe ontwikkeling was dat de Commissie voor het eerst verklaarde akkoord te kunnen gaan met beperking tot grensoverschrijdende zaken, zij het op voorwaarde dat de definitie van wat te verstaan onder grensoverschrijdend van geval tot geval wordt besproken waarbij een dynamische interpretatie mogelijk moet zijn, en dat een politieke 'opt in' wordt opgenomen.

Europese procedure voor geringe vorderingen

Met betrekking tot dit onderwerp was er geen bezwaar tegen het uitgangspunt van proportionaliteit. Veel lidstaten legden de nadruk op het laag houden van de kosten. Nederland wees ook op het talenprobleem en stelde voor ter oplossing daarvan meer eenvormige formulieren te gebruiken. Het voorzitterschap concludeerde dat de procedure eenvoudig, toegankelijk, snel en kostenefficiënt moet zijn.

Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken

De suggestie van de Commissie om het Europees Justitieel Netwerk binnenkort ook open te stellen voor directe, concrete rechtsvragen van burgers vond in dit stadium geen bijval van de lidstaten.

4. Workshops met betrekking tot georganiseerde criminaliteit

In besloten kader zijn over de volgende drie onderwerpen workshops gehouden: informatiegestuurde opsporing en een Europees Model voor Criminele Inlichtingen; mensenhandel; en high tech- en internetcriminaliteit. Er zijn geen algemene conclusies door het voorzitterschap getrokken naar aanleiding van deze workshops c.q. er heeft geen plenaire bespreking plaatsgevonden.

5. Externe betrekkingen

Afrika en migratie

De discussie werd ingeleid door presentaties van Commissie, de UNHCR en Spanje. Commissaris Frattini refereerde aan een aantal behulpzame instrumenten, te weten de recente mededelingen van de Commissie inzake migratie en ontwikkeling als ook inzake regionale beschermingsprogramma's, die worden uitgewerkt. De integratie van minderheden in de EU en de bestrijding van illegale immigratie, door met name vooruitgang te boeken ten aanzien van terug- en overname, werden ook genoemd. De vertegenwoordiger van de UNHCR beschreef de benarde situatie van de dertien miljoen vluchtelingen in Afrika, een aantal waar de laatste jaren een vermindering in is waar te nemen, maar dat over een langere periode van tien jaar een spectaculaire groei vertegenwoordigt. Hij gaf aan dat Afrika evenzeer als de EU worstelt met de migratieproblematiek, doch dat het in Afrika gaat over veel grotere aantallen en dat terwijl de Afrikaanse economieën veel kwetsbaarder zijn. Hij suggereerde onder meer de volgende actiegerichte prioriteiten: bescherming van vluchtelingen, weder- en vredesopbouw, en de aanpak van werkloosheid. Spanje bepleitte de JBZ-samenwerking in het kader van Euromed te versterken, onder meer door middel van het entameren van bijeenkomsten van JBZ-ministers.

Vervolgens gaven meerdere lidstaten het belang aan van partnerschap en een geïntegreerde aanpak van de migratieproblematiek in Afrika, waarbij regionale beschermingsprogramma's, capaciteitsopbouw alsmede terug- en overname belangrijke aspecten zijn. Nederland drong met name aan op de implementatie van een pilot voor een regionaal beschermingsprogramma in Tanzania op korte termijn, te weten uiterlijk december 2005. Malta ging in op de vluchtelingenproblematiek waarmee het geconfronteerd wordt, riep op tot hulp, en bedankte Nederland voor de geboden hulp door middel van hervestiging van een dertigtal vluchtelingen.

Afghanistan en drugsbestrijding

De Afghaanse Minister voor drugsbestrijding gaf aan de hand van voorbeelden van inspanningen aan hoe de drugsproblematiek door Afghanistan wordt aangepakt, en vroeg daarbij om steun van de lidstaten. Een aantal lidstaten als ook de Commissie zegde deze toe. Nederland bevestigde in dit kader de reeds aangekondigde steun van maximaal 5 miljoen euro aan een pilot voor een *Regional Law Enforcement Center*, en vroeg ook aandacht voor drugsbestrijding in andere regio's, met name Zuid-Amerika en Noordelijk-Afrika.